

7960 jäsentä, siis -----

No, niin kuin aikaisemmin jo tuli sanottua, niin liittomme jäsenmäärä oli korkeimmillaan 1917 vuoden lopulla ja sitten se siitä vielä hiukan yleni, joka oli siinä kaksikymmentä tuhatta silloin 1919 lopulla, kun se, ne kommunistit sitten jakautui....

Ja toimintamuodot, ne oli tietysti niin, samoja toimintamuotoja kuin mitä aikaisemmin jo keskusteltaessa on tullut ilmi. Tilaisuuksia ja kokouksia jne.

Mitä näihin tulee sitten. Siinä joutuu mainitsemaan nuorison suhtautumisesta sotaan. Venäjän vallankumouksen vaikutus Suomen työläis nuorisoon, se oli herättävä ja innostava, tottakai. Nuorisoryhmän suhtautuminen sitten Venäjän vallankumouseen kansalaissodan kynnyksellä, siitäkin on ollut - tullut - jo mainittua. Sitten siitäkin ollut on tullut jo mainitukseksi millä tavalla kansalaissota minun mielestäni vaikutti nuorisoliikkeen jäsenten mielipiteisiin. Sehän vaikutti sen, että kommunismilla oli, oli noin suurempi jalansija. Kun tulee kysymys siitä, millä tavalla nuoret suhtautuivat 1919 - -17 suurlakkoon. Niin, osa oli nuorisoliittolaisista, oli sitä mieltä, että nuorisoliiton ei olisi pitänyt olla siinä mukana. Mutta toinen osa - - - -

Tuota, minkälainen vaikutus tällä oli tuota Venäjän vallankumouksella työläisnuorison toimintaan? Mitenkäs tuota?

Työläisnuoriso tavallaan, ja hyvinkin suuressa määrässä innostuitun Venäjän vallankumouksen vaikutuksesta. Toiminta kaikilla aloilla vireytyi, ja siinä tuli jo ilmi se mielipiteiden jakautuminen. Toiset luottivat aseellisen vallankumouksen, ja toiset - kautta saavutettaviin tuloksiin - ja suurin osa kuitenkin

kin, niin me silloin vallankumouksen tapahduttua ja sen kesän aikana niin nuorisoliikkeessä, kuin 1917 pidetyssä nuorisoliittokokouksessa, ilmeni, olivat toiset sitä mieltä eli sillä kannalla että meidän maassamme ja meidän oloissamme ei aseellinen vallankumous ole mahdollinen, eikä sillä mitään saavuteta, vaan meidän on lujitettava järjestövoimaamme, otettava ja kehitettävä itseämme yhteiskunnalliseen toimintaan. Ja, kun oli, sitten 1917 saavutettu eduskunnassa uusi saavutuskin, kunnallinen äänioikeus, niin enemmistö silloin uskoi vielä tuohon parlamentaariseen työhön siinä määrin, että arveltiin voitavan sitä tietä kulkea. Niin, osa liitosta oli siis, ei väkivaltaisen vallankumouksen kannalla, vaan rauhallisen kehityksen kannalla.

Ensimmäinen maailmansota. Minkälainen vaikutus sillä oli työläisnuorison - juuri järjestäytymiseen ja sen toimintaan? Sanotaan nyt, minkälainen oli silloin nuorison työllisyys?

No, työttömyyttä ilmeni silloin aika runsaasti - loppuaikoina vallan tavattomasti. Muuta, paitsi patteritöissä, joka oli sitten vihoviimeinen koulutus. Sitä vielä tehtiin vielä sillä tavalla, se vaikutti noin moraalisesti heikottavaksi - heikottavasti. Sillä oli sellainen ominaisuus, että siinä sitä tehtiin niin laiskasti, kuin sitä ihminen vain osaa jne. Kaikenlainen keljuilu tuli, noin nuoriin ihmisiin tällöinen vaikutti haitallisesti, se mielihän on aina altis ottamaan vastaan noin, huonoja vaikutuksia. Meidän nuorisoliikkeemme, toisiin jäseniin, ei tosin tuolla huonolla ajalla ollut sellaista vaikutusta, mutta kyllä työttömyyskin oli kovasti.

Mitenkäs sensuuri toimi silloin?

Sensuuri. Se oli kielletty kaikki julkinen toiminta. Ei saanut sanomalehdissä kirjoittaa mistään järjestötyöstä ja

meidän miehemme olikin noin rivistä pois. Useat joutui jo ensimmäisen maailmansodan alkuvaiheissa siihen asemaan, ettei sitä saanut juuri --- Työläisnuorisio oli niin suurissa vaikeuksissa, kuin olla voi, jopa siinä määrin, että eräissä suhteissa se lakautettiin, ja tilalle muodostettiin nuori työläinen - sanomalehti, joka yritti noin ilmestyä, mutta sen ohjelma oli sitä kun se oli, koska sensuuri pyyhki pois kaiken, mikä vähänkin koski noin yhteiskunnallisia asioita.

Oliko mitään toimintamahdollisuuksia, esimerkiksi osastotoiminnassa?

Noo, maailmansodan kestäessä, niin tuosta alkutyrmistyksestä - niin osastotoiminta alkoi - ja maailmansodan aikana jo, esimerkiksi minä olin matkalla -15 syksystä alkaen jatkuvasti, ja osastoja perustettiin uusiakin - ja vanhojen toimintaa herätettiin ja niin alkoi piiritoiminta jälleen toimintansa niin. Että, -16 vuoden lopulla oli meidän toiminta jo vilkasta - ja todettiin että sensuuria ja niitä iltamakieltoja on koetettava vähän kiertää ja esiteltiin asiaa siinä mielessä kuin sitä esitellä saattoi.

Minkäslainen oli elintaso siinä vaiheessa?

Kyllä se oli heikkoa ja puutteellista. Sillä elintarpeista oli jo kova puute. Jopa se alkoi esiintyä siinä määrin, että täytyi leipää asettaa kortille.

Nuorisoliike kansalaissodan kynnyksellä, ja sen kehitys on tuota juuri samaa, eikö niin?

Niin.

Mielipiteet, työllisyys, toimenpiteet ja julkaisut?

No, millä tavalla vaikutti kansalaissota sosiaalidemok-

raattisen nuorisoliikkeen jäsenistön mielipiteisiin, ja suhtautumiseen siihen yleisesti?

Tällöin - mikäli sitten kansalaissodasta sitten virottiin, se oli aika raskas työkausi, vaikeaa, koska osastot olivat tuhoutuneet ja kansalaissodassa meidän jäsenjoukoistamme oli kaatunut tavattoman paljon - sekä kansalaissodassa että vankileireillä. Osaan tämä tapahtuma vaikutti jäytävästi, ja he eivät ollenkaan enää mukaan tulleet. Eivätkä ole koskaan enää mukaan tulleet työväen järjestettyyn toimintaan. Sosialisteja he saattavat olla. Ja ehkä osa on näinkin - osa kuitenkin nousi ja heräsi - heräsi toimintaan. Mutta tämän seuraamuksena oli sitten kommunistisen ajatuksen kehittyminen ja kasvaminen. Maarajojen ulkopuolelta eläteltiin ja kasvateltiin. Siellähän oli meidän entisiä toimitsijoitamme, kuten Jukka Viitasaari, Toivo Alavirta ja monia muita, jotka olivat entisiä aktiivisia niitä nuorisoliiton toimitsijoita, jotka sitten - muodostui kommunistinen ajatus - niinkuin siirtolaisina - maanpakolaisina voi muodostua.

Työläisnuorets sinun käsityksesi mukaan olivat aktiivisia punaisten puolella tapahtuvaan toimintaan.?

Kyllä, kyllä suurelta osalta ne olivat aktiivisia. Tiedätkö, oliko valkoisten puolella yhtään työläisnuoria?

Ei, ei vapaaehtoisesti, mutta pakotettuna sitten. Valkoisten puolella oli, otettiin käytäntöön yleinen asevelvollisuus sellaisenaan, ja - tuota sen mukaan täytyi olla mukana. Ei siinä se oli sama kuin - - - ei siinä muuta mahdollisuutta ollut. Että siinä täytyi olla mukana.

Ja punaisten puolella? Kuinka, mitenkä aktiivista toimintaa se oli. Ja mitenkä siihen osallistuttiin?

Niin, se oli Kansanvaltuuskunnan ohjattavissa, ja sieltä käsin ohjattiin niin nuorten kuin vanhempienkin sotilaitten toimintaa. Taisteluthan olivat - voimakkaitakin, mutta aseistus punaisten puolella oli niin puutteellinen, että ei ollut mahdollisuutta niillä vehkeillä, toisella puolella kun oli - valkoisten puolella kun oli aseita - aikaisemminkin hankittuja ja sodan aikana hankittuja, että se oli nyt sitten sitä laatua.

Sitten, punaisten puolella oli johtajista puutetta, sillä eihän meillä ollut ainuttakaan kenraalia, eikä edes kunnan everstiäkään. Ne oli omatekosia, silloin kun taisteluun lähdettiin, niin monet ihmiset ottivat kiväärin ensi kerran kouraansa, ja sanoi kaverilleen, että näytäs nyt, miten patruunat pistetään sisään, ja mitenkä vanhat otetaan pois. Ja, se oli nyt sitten sitä laatua, kun se oli nyt sitten. Itse en ollut ensinkään kansalaissodan kannalla, minä olin alusta pitäen sitä mieltä, että se oli onnettomuus, mutta kyllä minä mukana olin sellaisessa toiminnassa, kun olin. En rintamamiehenä, enkä punakaartissa, mutta mukana olin siinä ajatuksessa, että lieventää niitä tuhoja, niin paljon kuin mahdollista. Koettaa saada vaikuttaa siihen suuntaan, että ei tuhoutumista tapahtuisi, mutta se tapahtui kuitenkin, ja sitten valkosten kosto oli niin voimakas, kuin se olla voi, että se ei voimakkaammaksi mielestäni tulekaan.

Marraskuun suurlakko. Mitenkä nuoriso siihen suhtautui?

Suurlakkoon suhtautui osa nuorisosta siten, että sitä ei pidetty onnistuneena, sen julistamista - osa. Mutta toinen osa piti sitä välttämättömänä, koska sellaiset lait kun kahdeksantunnin työaikalaki - ja ja kunnallislakien vahvistaminen, jotka lait eduskunnassa 17 lävitse vietiin vähän niinkuin voimatoimen-

pitein sellaisenaan. Niin, pidettiin vähän niinkuin välttämättömänä, että jo sen vuoksi nämä, tämä suurlakko on välttämätön. Mitä siis tulee tähän Svinhufvudin senaatin itsenäisyysjulistukseen joulukuun 6.päivä 1917, niin siihen nähden nuoriso oli yksimielistä. Se oli tässä suhteessa täysin yhtä mieltä, vaikka suurlakosta sillä oli vähän erilaisia käsityksiä - - .

Annettiinko tästä itsenäisyysjulistuksesta siis nuorison puolesta, jotenkin voimakkaasti oma kanta ilmi?

Kyllä siitä, kyllä siitä kokouksiakin pidettiin, mutta myöskin jonkunlainen, jonkunlaisia mielenilmaisuja, sen puolesta. Sillä se porvariston lausuma mielipide, että sosialidemokraattinen väki ei ollenkaan olisi hyväksynyt tätä itsenäisyyden alkua, niin se ei pidä paikkaansa. Ei lainkaan. Vaikka tosin eduskuntaryhmässä, minun mielestäni taitamattomasti kyllä mentiin sellaiseen megaanisen julistuksen taakse, joka oli valtakumouksellinen ohjelma yhdellä siepauksella, mutta, ottaa kokonaisuudessaan Suomesta käsiin, joka nyt oli - ajatellen tilannetta, koska vaaleissa olimme hävinneet, niin ei ollut ollenkaan valtiioviasasta ajatusta. Mutta, kyllä sosialidemokraattisesti ajatteleva väki oli tässä itsenäisyysjulistuksen, se oli yhtä mieltä sitten. Ja, se on oikein ja paikallaan. Olihan eduskunnassa sitä paitsi silloin kesällä hyväksyneet lain, jossa sanottiin, että Suomen eduskunta yksin päättää ja säätää Suomen lait, joka oli ensimmäinen julkinen julistus Suomen itsenäisyydestä, vaikka porvarillinen eduskunnan enemmistö sitten vaalien jälkeen sen hylkäsi, sen ajatuksen, niin tosiasiana pysyy, että -17 heinäkuussa Suomen eduskunnan enemmistö ja sosialidemokraattinen väki hyväksyi Suomen itsenäisyysajatuksen ja tuo laki oli perusteellisesti

itsenäisyyden julistus, kuin olla voi. Että, sittemmin hallituksen antama itsenäisyysjulistus oli vaan seuraamus tälle alku- peräiselle.

Kansalaissodassa. Muistatko, ketkä oli johdossa niin punaisten kuin valkoisten puolella?

Valkoisten puolella oli johdossa hallitus, josta osa oli siellä, ja osa oli muualla, missä olivat. Ja, he johtivat. Sitten, Mannerheim, rintamajohtoa - ja tämä Vaasassa oleva Svinhufvudin hallitus sitten, sitten sitä muuta toimintaa. Se julistautui, niinkuin itsevaltiaaksi. Koko maassakin oli oma rahansa jne., oma värinenkin vielä jne.

Ja, punaisten puolella oli johto kansanvaltuuskunnalla, jonka, jossa sitten oli se määrä, joka Kansanvaltuuskunnassa oli ja se johtoasema oli Oskari Tokoilla, joka johteli sitä. Siinä oli sitten Mannerit ja monet muut, tosin Valpas ei ollut siinä mukana, vaikka hän mielipiteillään oli samalla kannalla, mikäli minä tunnen asiaa, mutta kuitenkin. Hallituksessahan oli sitten mukana Eetu Salin. Hän sanoikin, että kun hän ollut mukana hyvässä, niin hän on mukana myös pahassa. Mutta ei hän hyväksynyt noin loppujen lopuksi. Ja, kun kansalaissota päättyikin, niin hän julisti vankilassa ollessaan, että saa siitä harhapolulta palata takaisin.

Minkälaista sitten tuo varsinainen sodankäynti oli?

No, tappelua käytiin sillä rintamaosalla, mitä käytiin suursodassa käydään - punaiset huonoilla aseilla ja huonolla johdolla tai paremmalla johdolla - ja valkoiset paremmilla aseilla ja kenraalit johtajana. Sitähän se oli. Ja sitten kun se rupesi ratkeamaan päätöstä kohden, niin punaset tekivät pahaa vielä lähteissään, se on tosiasia, ja sitä ei käy kieltäminenkään. Mutta

minun mielestäni ei kansalaissotaa, ei sosialidemokraattinen puolue eikä nuorisoliitto sellaisenaan, ollut alkuperin hyväksynyt. Puoluekokouksessa, jossa tämä suunta, tämä vallankumouksellinen suunta voitti -17 vuoden lopulla, - marraskuussa se puoluekokous pidettiin - niin se oli niin kummallinen, että täysin kielteisellä kannalla oli, ensin alkuun puoluekokouksen enemmistö, mutta Kuusinen, joka on ollut tavaton tasapainotaitelija, niinkuin hänen elämänsä viimeiseen saakka on osoittanut. Hän hoiteli sen kokouksen päätöksen niin, että ei myöskään tullut jyrkästi, että osallistutaan aseelliseen kapinaan, vaan se tuli sellainen, joko, tahi. Ja, kun tämmönen tuli, niin se sai enemmistön puolelleen. Sillä niidenkin, jotka olivat aseellista toimintaa vastaan, oli osa mukana, saadakseen puolue-toiminnan, että puolue pysyy kokonaisena. Sillä silloin jo oli puolue jakautunut kahtia. Se oli semmoinen. Ja, siitä johtui, että kansalaissodan puolelle tuli, vaikka ei päätöstä tehty, että siinä pysytään, mutta se tuli sellainen, että kokous hyväksyi sen joko - tahi, molempi parempi.

Tiedätkö minkälaisia mielipiteitä, tai minkälaiset mielialat vallitsivat taistelevien joukkojen keskuudessa, niin punaisten kuin valkoisten?

Punaisten puolella oli mieliala korkealla alkuun, ja taisteluinnotus vallan tavaton. Mutta loppuaikoina, kun perääntyminen alkoi, niin se oli sitä lopun enteilemistä ja hermostumista ja vallan kovalle muutamien seuduin. Mutta parhaimman kuvan siitä antaa Linna kirjassaan Täällä Pohjantähden alla, toisessa osassa, kun hän kuvaa Tuuloksen Syrjäntaan taistelua. Siinä, niillä pelloilla käytiin ratkaisevaa taistelua, ja juttu on niin, että Saksalaiset menivät pakoon - ja polttivat Lammin kirkonkin vielä mennessänsä ja menivät Lahden seudulle asti sii-

nä tappelussa. Se oli niinkuin viimeinen taistelu, ja sittenhän se punaisten toiminta päättyikin vähitellen Lahden luo ja pidätetyksi tulivat.

No, ne henkilöt, jotka eivät olleet esittäneet kantaansa, tai jotka eivät olleet olleet enempää punaisten kuin valkoistenkaan puolella. Minkähänlaisia mielialoja tällaisten henkilöiden keskuudessa?

Ne ihmiset, jotka eivät olleet kummallakaan puolella, ne olivat yleensä sitä mieltä, noin riippuen nyt siitä, missä yhteiskunnallisessa asemassa, niin sielullisesti he olivat punaisten puolelle myötämielisiä, mutta noin järjellisesti ajatellen, he pitivät koko kansalaissotaa tuhon tekijänä. Niin tuhon tekijänä, että he surivat suuresti sitä hommaa semmoiseen.

Millä tavoin mielestäsi kansalaissodan loppuselvitys sitten vaikutti sosialidemokraattiseen nuorisoliikkeeseen, sen kehitykseen ja sen toimintaan?

Nuorisoliikkeeseen kansalaissodan loppuselvitys oli hirtittävä. Se vaikutti jäytävästi. Mutta toiselta puolen se vaikutti myös, siis siten, että osa siitä nuorisosta, joka oli ollut sosialidemokraattisesti ajattelevaakin, ja hyväksynyt sen ohjelman, hylkäsi sen kokonaan ja siirtyivät niin jyrkästi kommunistien kannalle, että asioita ei voitu korjata ollenkaan parlamentaarista tietä.

Se siis vaikutti suuresti jäsenmäärään?

Se vaikutti jäsenmäärään noin jäytävästi ja omalla tavallaan siten, että jäsenmäärässämme tapahtui tuo kommunismiin siirtyminen.

Entä miten se vaikutti toimintamahdollisuuksiin?

No, toimintamahdollisuudet olivat ensin, alkuun kansalais-sodan jälkeen hyvin vaikeat. Mutta vähitellen siinä tapahtui lievennystä niin, että toiminta oli jo -19 vuonna vilkasta ja voimakasta ja alkoi kehittyä -19 vuoden lopulla se jo voimakkaaksi. Jäsenmäärämme oli silloin kaikkein korkeimmillaan, mitä se on koskaan ollut -19 vuoden lopulla.

Mitenkä se sitten tapahtui, tämä sosialidemokraattisen nuorisotoiminnan uudelleen viriintyminen?

No, niillä seuduilla missä oli henkilöitä jäljellä, niin -niillä seuduilla yksilöt, niinkuin minä Etelä-Hämeen piirissä. Me, jotka säilyimme hengissä, niin me kutsuimme oman mielisiamme, ja aloimme toimintaa uudestaan herätellä. Minä muistan Etelä-Hämeen piirissä, kun lähetimme kirjeitä, niitä oli 4 - 5 miestä, jotka niin kuin väliaikaisen piiritoimikunnan muodostimme, ja lähetimme kirjeitä kaikille niille osastoille, joita tiesimme olevan, piirissä olleen, ja henkilöille, joiden tiesimme elossa olleen ja toisiinsa näihin tuli vastaus, että toiminta aletaan ja toisista ei tullut mitään vastausta. Ja saman suuntainen se oli tietääkseni muuallakin. Liittohan lähetti sitten Ampujan, silloin -19, matkalle herättelemään osastoja, ja meidän piirissä alettiin tuo työ. Siinä oli Myllymäki ja minäkin ja niin edespäin osastojen herättelijöinä. Näin se kai tapahtui joka piirissä. Alkoivat osastojen herätys, niin, että meillä oli jo sodan jälkeen, kansalaissodan jälkeen meillä oli jo ensimmäinen piirikokous maaliskuun 9 ja 10 päivä, jolloinka päätettiin toimintaa vastaisuuteen nähden. Ja menettelytavanakin, että julistauduimme irti kaikesta semmoisesta aseellises-

ta vallankumouksesta, jonka katsoimme turhaksi. Ketkäs liiton portaissa silloin johtivat nuorison toimintaa?

Hämäläinen oli siinä yhtenä, ja siinä oli niitä helsinkiläisiä tovereita, Ampuja oli ja Paasio ja - Huhta oli myöskin siirtynyt Helsinkiin. Hän oli siellä heti kohta, kun hän pääsi vankileiriltä -18 syksynä, niin kun hän sai muistaakseni kolmen vuoden ehdollisen tuomion, niin hän pääsi silloin - niinhän kuusvuotisetkin, minäkin -18 joulukuusta vankileiriltä ja, niin siis toiminta alkoi.

Mitenkä sosialidemokraattinen puolue suhtautui tähän nuorisotoiminnan uuteen kehitykseen?

No, Sosialidemokraattisessa puolueessa oli oikeastaan mieluinen, ja silloisen väliaikaisen puoluetoimikunnan valitsema sihteeri Taavi Tainio. Hän oli innostuneesti mukana. Jopa hän lausui eräitä ihmeellisiä sanoja, riippuen kuinka hänen luonteestaan, vallankumouksensa luonteesta 1919, jossa kommunistinen ohjelma liitolle muodostettiin, niin hän lausui niin ihmeellisiä, ettei sitä osaa sanoa, hän oli niin riehakas.

Mitkähän oli ne menettelytavat, jolla sitten kommunistit onnistuivat valtaamaan Suomen Sosialidemokraattisen Nuorisoliiton?

Se oli salainen toiminta. Kommunistit olivat kouluutta neet jo siihen mennessä, kun se valtaus ilmeni, omia mieleisiään valistajia. Ja niitä oli eri piirien palveluksessa sen jälkeen, kun ne piirit alkoivat noin kehittyä, ja niissä vähitellen osasto osastolta viiteltiin se eriävä mielipide. Se oli hienon hieno, ei se ollut ensinkään karkea.

Yritettiinkö minkäänlaista vastatoimintaa, tälle kommunistien valtausyritykselle. Yritettiinkö sitä torjua millään lailla?

Yritettiin se, mitä kyettiin. Niissä piireissä se kävi hyvin hitaasti kommunistien valtaus, joissa oli voimia ja kykyjä sen vastustamiseen.
